

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2010 m. balandžio 20 d.*

Byloje C-265/08

dėl *Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia* (Italija) 2008 m. balandžio 15 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2008 m. birželio 19 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Federutility,

Assogas,

Libarna Gas SpA,

Collino Commercio SpA,

Sadori Gas Srl,

* Procedo kalba: italų.

Egea Commerciale Srl,

E.On Vendita Srl,

Sorgenia SpA

prieš

Autorità per l'energia elettrica e il gas,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai A. Tizzano, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot (pranešėjas) ir E. Levits, teisėjai C. W. A. Timmermans, A. Rosas, G. Arestis, M. Ilešič, J. Malenovský, U. Löhmus, A. Ó Caoimh ir J.-J. Kasel,

generalinis advokatas D. Ruiz-Jarabo Colomer,
posėdžio sekretorė R. Šereš, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2009 m. rugsėjo 8 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Federutility*, atstovaujamos *avvocati* T. Salonico, D. Bonvegna ir G. Caneloro,

- *Assogas*, atstovaujamos *avvocati* G. Ferrari ir F. Todarello,

- *Libarna Gas SpA*, *Collino Commercio SpA*, *Sadori Gas Srl* ir *Egea Commerciale Srl*, atstovaujamų *avvocati* F. Todarello ir F. Novelli,

- *Sorgenia SpA*, atstovaujamos *avvocati* P. G. Torrani, O. Torrani ir G. Malonchini,

- Italijos vyriausybės, atstovaujamos I. Bruni, padedamos *avvocato dello Stato* P. Gentili,

- Estijos vyriausybės, atstovaujamos L. Uibo,

- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos M. Dowgielewicz,

- Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos V. Di Bucci, B. Schima ir S. Schønberg,

susipažinęs su 2009 m. spalio 20 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/55/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 98/30/EB (OL L 176, p. 57; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 230), išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčus tarp *Federutility, Assogas, Libarna Gaz SpA, Collino Commercio SpA, Sadori Gas Srl, Egea Commerciale Srl, E.On Vendita Srl* ir *Sorgenìa SpA*, įmonių ir įmonių asociacijų, veikiančių Italijos gamtinių dujų rinkoje, ir *Autorità per l'energia elettrica e il gas* (toliau – AEEG) dėl aktų, kuriais pastaroji gamtinių dujų tiekėjams nustatė „referencines kainas“, kurias įmonės turi įtraukti į tam tikrai vartotojų grupei skirtus komercinius pasiūlymus.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Direktyvos 2003/55 2–4, 18, 26 ir 27 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(2) [1998 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/30/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrų taisyklių (OL L 204, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 28)] taikymo patirtis parodė naudą, kurią gali teikti dujų vidaus rinka, atsižvelgiant į efektyvumo padidėjimą, kainų sumažėjimą, aukštesnius aptarnavimo standartus ir konkurencingumo padidėjimą. Tačiau išliko didelių trūkumų ir galimybių gerinti rinkos funkcionavimą, ypač reikia priimti nuostatų, užtikrinančių vienodas sąlygas bei mažinančių dominavimo rinkoje ir grobuoniško elgesio riziką <...>, [kurios] užtikrintų smulkių ir pažeidžiamų vartotojų teisių apsaugą.

(3) 2000 m. kovo 23–24 d. Lisabonoje įvykusio susitikimo metu Europos [Vadovų] Taryba paragino imtis skubių darbų, kad būtų baigta kurti dujų ir elektros sektorių vidaus rinka, ir paspartinti šių sektorių liberalizavimą, siekiant sukurti visiškai veikiančią vidaus rinką. 2000 m. liepos 6 d. [Rezoliucija] sprendimu dėl Komisijos antrosios ataskaitos apie energijos rinkų liberalizavimo padėti Europos Parlamentas paprašė Komisijos priimti detalų grafiką, pagal kurį bus įgyvendinami tiksliai apibrėžti tikslai, laipsniškai, tačiau iki galo liberalizuojant energijos rinką.

(4) Laisvės, kurias Europos piliečiams suteikia Sutartis, t. y. prekių judėjimo, paslaugų teikimo ir įsisteigimo laisvės, galimos tik visiškai atviros rinkos sąlygomis, kai

virtotojams suteikta galimybė laisvai rinktis savo tiekėjus, o tiekėjams – laisvai aprūpinti savo virtotojus.

<...>

- (18) Dujų virtotojams reikia užtikrinti galimybę laisvai pasirinkti tiekėją. Nežiūrint į tai, baigiant kurti dujų vidaus rinką, reikia taikyti įgyvendinimo etapais metodą, kartu nustatant konkrečią galutinę datą, kad pramonė galėtų prisitaikyti ir įdiegti atitinkamas priemones bei sistemas, saugančias virtotojų interesus ir garantuojančias jiems tikrą ir veiksmingą teisę pasirinkti tiekėją.

<...>

- (26) Siekiant užtikrinti Bendrijoje aukštus viešųjų paslaugų standartus, Komisijai reikia nuolat pranešti apie visas priemones, kurių imasi valstybės narės, siekdamos įgyvendinti šios direktyvos tikslus. <...>

Valstybės narės turi užtikrinti, kad prie dujų sistemos prisijungusiems virtotojams būtų pranešta apie jų teises pagrįstomis kainomis gauti nustatytos kokybės gamtines dujas. Valstybės narės namų ūkiams ir mažoms ir vidutinėms įmonėms gali taikyti skirtingas galutinių virtotojų gynimo priemones.

(27) Pagarba [su] viešųjų paslaugų [teikimu susijusiems] reikalavimams yra vienas iš pagrindinių šios direktyvos reikalavimų, todėl šioje direktyvoje svarbu pateikti bendrus minimalius standartus, kurių turi laikytis visos valstybės narės ir kuriais atsižvelgiama į vartotojų gynimo, tiekimo saugumo <...> ir lygiavertės konkurencijos laipsnio visose valstybėse narėse tikslus. Svarbu, kad [su] viešųjų paslaugų [teikimu susijusius] reikalavimus būtų galima aiškinti nacionaliniu pagrindu, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes ir laikantis Bendrijos įstatymų [teisės].“

4 Direktyvos 2003/55 2 straipsnio septintoje pastraipoje „tiekimo“ veikla apibrėžta taip:

„gamtinių dujų <...> pardavimas vartotojams, įskaitant perpardavimą“.

5 Pagal Direktyvos 2003/55 2 straipsnio dvidešimt septintoje pastraipoje numatytą apibrėžimą „galutiniai vartotojai“ – tai:

„vartotojai, perkantys gamtines dujas savo reikmėms“.

6 Remiantis šios direktyvos 2 straipsnio dvidešimt aštuntoje pastraipoje įtvirtinta apibrėžtimi „laisvieji vartotojai“:

„tai vartotojai, kurie gali pirkti dujas iš jų pasirinkto tiekėjo, kaip apibrėžta šios direktyvos 23 straipsnyje“.

7 Tos pačios direktyvos 3 straipsnyje numatyta:

„1. Valstybės narės, remdamosi savo institucine struktūra ir deramai atsižvelgdamos į subsidiarumo principą, užtikrina, kad, nepažeidžiant 2 dalies nuostatų, gamtinių dujų įmonės būtų valdomos, atsižvelgiant į šios direktyvos principus bei siekiant sukurti konkurencingą, saugią ir subalansuotą, atsižvelgiant į aplinkos apsaugą, gamtinių dujų rinką, bei nediskriminuoja šių įmonių, atsižvelgiant į jų teises ir įsipareigojimus.

2. Visapusiškai atsižvelgdamos į atitinkamas [SESV] nuostatas, o visų pirma į jos [106] straipsnį, valstybės narės, vadovaudamosi bendrais ekonominiais interesais, gamtinių dujų įmonės gali įpareigoti teikti viešąsias paslaugas [nustatyti su viešąja paslauga susijusias pareigas], susijusias su <...> tiekim[o] <...> kain[a] <...>. Šie įpareigojimai turi būti aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai, juos turi būti galima patikrinti, jie turi garantuoti ES dujų įmonėms vienodas teises nacionalinių vartotojų atžvilgiu. <...>

3. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių, siekdamos apsaugoti galutinius vartotojus bei užtikrinti aukštą vartotojų apsaugos laipsnį, ypač siekdamos, kad būtų taikomos adekvačios pažeidžiamų vartotojų apsaugos priemonės, įskaitant atitinkamas priemones, padedančias jiems apsisaugoti nuo [dujų tiekimo] atjungimo. <...> Valstybės narės <...> užtikrina aukštą vartotojų apsaugos laipsnį, ypač atsižvelgiant į bendrųjų sutarties nuostatų ir sąlygų, bendros informacijos teikimo ir ginčų sprendimo mechanizmų skaidrumą. Valstybės narės užtikrina, kad laisvieji vartotojai galėtų veiksmingai pasirinkti kitą tiekėją. Tarp priemonių, taikomų bent buitiniams vartotojams, turi būti nustatytosios A priede.

<...>

6. Įgyvendinusios šią direktyvą, valstybės narės praneša Komisijai apie visas priemones, priimtas siekiant teikti viešąsias paslaugas, įskaitant vartotojų ir aplinkos apsaugos priemones, bei apie galimą jų poveikį nacionalinei ir tarptautinei konkurencijai, neatsižvelgiant į tai, ar įgyvendinant šias priemones reikia nukrypti nuo šios direktyvos nuostatų. Vėliau jos kas dveji metai praneša Komisijai apie visus šių priemonių pakeitimus, neatsižvelgiant į tai, ar dėl jų reikia nukrypti nuo šios direktyvos nuostatų.“

8 Pagal Direktyvos 2003/55 23 straipsnio 1 dalį:

„Valstybės narės užtikrina, kad laisvieji vartotojai yra:

<...>

c) nuo 2007 m. liepos 1 d. – visi vartotojai.“

9 Direktyvos 2003/55 A priede, į kurią nukreipia šios direktyvos 3 straipsnio 3 dalis, patikslinama:

„Nepažeidžiant Bendrijos vartotojų teisių apsaugos taisyklių, <...> 3 straipsnyje nurodytomis taisyklėmis siekiama, kad vartotojai:

<...>

- g) juos prijungus prie dujų [paskirstymo] sistemos, būtų informuojami apie galiojančiuose nacionalinės teisės aktuose nustatytą jų teisę gauti nustatytos kokybės gamtinių dujų už pagrįstą kainą.“

Nacionalinė teisė

- ¹⁰ Likus nedaug laiko iki 2007 m. liepos 1 d., t. y. galutinio termino visiškai liberalizuoti gamtinių dujų pardavimo galutiniams vartotojams rinką, 2007 m. birželio 18 d. Italijos valdžios institucijos priėmė Dekretą-įstatymą Nr. 73 (*Guri*, Nr. 139, 2007 m. birželio 18 d., p. 4), kuriuo AEEG suteikti įgaliojimai nustatyti dujų pardavimo tam tikriems vartotojams „referencines kainas“. Pagal šio Dekreto-įstatymo, kuris, padarius pakeitimų 2007 m. rugpjūčio 3 d. Įstatymu Nr. 125 (*Guri*, Nr. 188, 2007 m. rugpjūčio 14 d., p. 6), buvo pakeistas į įstatymą, 1 straipsnio 3 dalies nuostatas:

„Užtikrindama Bendrijos teisės nuostatų, reglamentuojančių universalias paslaugas, taikymą [AEEG] apibrėžia tipines paslaugos teikimo sąlygas ir, atsižvelgdama į realias su paslaugos teikimu susijusias išlaidas, nustato laikinas <...> gamtinių dujų tiekimo gyventojams („domestic“) referencines kainas, kurias <...> dujų tiekimo ar pardavimo įmonės, vykdydamos su viešosios paslaugos teikimu susijusias pareigas, turi įtraukti į savo komercinius pasiūlymus, kartu numatydamos teisę pasirinkti tarifų planą ir skirtingus grafikus. 2005 m. gruodžio 23 d. Įstatymo Nr. 266 1 straipsnio 375 dalimi <...> leidžiama per 60 dienų nuo įstatymo, kuriuo šis dekretas pakeičiamas į įstatymą, įsigaliojimo dienos imtis priemonių apsaugoti vartotojus esant ypatingoms, su jų sveikata ar finansinėmis problemomis susijusioms sąlygoms. [AEEG] ir toliau turi teisę

vykdyti kontrolę ir atitinkamą veiklą užtikrinant vartotojų teisių apsaugą, įskaitant atvejus, kai nustatytas nepateisinamas kainų didinimas ir pakeistos paslaugos teikimo sąlygos pasirinkimo teisės dar neįgyvendinusiems vartotojams.“

- 11 2007 m. kovo 29 d. AEEG priėmė Sprendimą Nr. 79/07 dėl gamtinių dujų tiekimo laikotarpiu nuo 2005 m. sausio 1 d. iki 2007 m. kovo 31 d. ekonominių sąlygų peržiūros ir tam tikrų sąlygų atnaujinimo kriterijų. Pagal šio sprendimo 1 dalies 3 punkto 1 papunktį kintantiems didmeninės prekybos atsiskaitymams patvirtintos skaičiavimo formulės taikomos iki 2008 m. birželio 30 dienos. Vadovaujantis šio sprendimo 1 dalies 3 punkto 2 papunkčiu AEEG suteikiama teisė tikrinti, ar įvykdytos sąlygos, būtinos pratęsti šios teisės galiojimą iki 2009 m. birželio 30 dienos.

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

- 12 Ieškovės pagrindinėse bylose kreipėsi į *Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia* prašydamos panaikinti 2007 m. kovo 29 d. Sprendimą Nr. 79/07 bei vėliau priimtus sprendimus.
- 13 Ieškovės iš esmės tvirtina, kad nuo 2007 m. liepos 1 d., t. y. galutinio termino visiškai liberalizuoti gamtinių dujų rinką, kaip tai numatyta Direktyvos 2003/55 23 straipsnio 1 dalies c punkte, gamtinių dujų pardavimo kaina turi būti nustatyta tik pagal pasiūlos ir paklausos sąveiką. Jų manymu, tai, kad referencines gamtinių dujų tiekimo kainas,

kurios ginčijamos pagrindinėse bylose, nustato AEEG, pažeidžia Bendrijos teisę tiek, kiek jos taikomos pasibaigus 2007 m. antram ketvirčiui.

- 14 Tokiomis aplinkybėmis *Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia* nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar atsižvelgiant į iš Sutarties kylančius principus <...> Direktyvos 2003/55 <...> 23 straipsnis, reglamentuojantis dujų rinkos atvėrimą, turi būti aiškinamas taip, kad šią nuostatą ir Bendrijos teisės principus pažeidžia nacionalinės teisės norma (ir visi vėlesni ją įgyvendinantys aktai), pagal kurią ir po 2007 m. liepos 1 d. nacionalinei kainų reguliavimo tarnybai pripažįstama teisė nustatyti gamtinių dujų tiekimo gyventojams („domestic“; neapibrėžta ir nagrinėjamuose teisės aktuose nenurodyta kategorija, kuri savaime nereikalauja įvertinti, ar egzistuoja ypač sudėtingos socialinės ir ekonominės sąlygos, kurios galėtų pagrįsti referencines kainas) referencines kainas, kurias dujų tiekimo ar pardavimo įmonės, vykdydamos su viešosios paslaugos teikimu susijusias pareigas, turi įtraukti į savo komercinius pasiūlymus?

ar

2. Ši teisės norma (minėtas 23 straipsnis) veikiau turi būti aiškinama kartu su Direktyvos 2003/55 3 straipsniu (pagal kurio 2 dalį valstybės narės, vadovaudamosi bendrais ekonominiais interesais, gamtinių dujų įmonėms gali nustatyti su viešosios paslaugos teikimu susijusias pareigas, šiuo konkrečiu atveju dėl tiekimo kainos) taip, kad nurodytoms Bendrijos teisės nuostatomis neprieštarauja nacionalinės teisės norma, pagal kurią, atsižvelgus į ypatingą situaciją rinkoje, kai bent jau didmeninės prekybos sektoriuje nėra „veiksmingos konkurencijos“, leidžiama administracinės valdžios institucijai nustatyti gamtinių dujų tiekimo referencinę

kainą, kurią kiekvienas pardavėjas, teikdamas universalias paslaugas, privalo įtraukti į gyventojams („domestici“) teikiamus komercinius pasiūlymus, nepaisant to, kad visi klientai laikytini „laisvais“?

Dėl prejudicinių klausimų

- 15 Visų pirma reikia konstatuoti, kad iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą bei iš bylos medžiagos dokumentų matyti, jog ginčai pagrindinėse bylose susiję su AEEG suteikta galimybe, nustatant gamtinių dujų referencinę kainą, kurią įmonės turi siūlyti tam tikriems klientams, numatyti, kokia apimtimi reikia atsižvelgti į su gamtinių dujų didmenine prekyba susijusias sąnaudas nustatant gamtinių dujų tiekimo kainą. Taip pat iš Teisingumo Teismui pateiktų pastabų ir atsakymų matyti, kad šios įmonės turi tik įtraukti šias kainas į savo komercinius siūlymus, tačiau šios kainos praktikoje yra mažesnės nei nusistovėjusios pagal pasiūlos ir paklausos sąveiką. Todėl iš principo klientai, kuriems pasiūlomos šios „referencinės kainos“, su jomis sutinka ir taip jos realiai įsigali sutartiniuose santykiuose. Iš to galima daryti išvadą, kad nustatydama pagrindinėse bylose ginčijamas referencines kainas, AEEG reguliuoja gamtinių dujų tiekimo tam tikrai klientų grupei kainų lygį.
- 16 Savo dviem klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 2003/55 3 straipsnio 2 ir 3 dalimis ir 23 straipsniu draudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kokie nagrinėjami pagrindinėje byloje, kurie pirma nurodytomis sąlygomis leidžia reguliuoti gamtinių dujų tiekimo kainų lygį nustatant referencines kainas, kaip yra pagrindinėse bylose, po 2007 m. liepos 1 dienos.

Dėl valstybės narės intervencijos principo

- 17 Remiantis Direktyvos 2003/55 23 straipsnio 1 dalies c punktu, valstybės narės turi užtikrinti, kad nuo 2007 m. liepos 1 d. visi vartotojai galėtų pirkti gamtines dujas iš jų pasirinkto tiekėjo.
- 18 Nors nei iš minėtos nuostatos teksto, nei, beje, iš kitų šios direktyvos nuostatų aiškiai negalima padaryti išvados, kad gamtinių dujų tiekimo kaina nuo 2007 m. liepos 1 d. turi būti nustatoma tik pagal pasiūlos ir paklausos sąveiką, šis reikalavimas kyla iš paties minėtos direktyvos tikslo ir bendros sistemos, nes, kaip matyti iš jos 3, 4 ir 18 konstatuojamųjų dalių, direktyva siekiama laipsniškai visiškai liberalizuoti gamtinių dujų rinką, kad pirmiausia visi tiekėjai galėtų laisvai tiekti savo produktus visiems vartotojams.
- 19 Todėl Direktyvos 2003/55 3 straipsnio 1 dalyje valstybės narės įpareigojamos, remdamosi savo institucine struktūra ir deramai atsižvelgdamos į subsidiarumo principą, užtikrinti, kad gamtinių dujų įmonės būtų valdomos atsižvelgiant į šios direktyvos principus ir visų pirma siekiant sukurti „konkurencingą <...> gamtinių dujų rinką“.
- 20 Vis dėlto, kaip tai patikslinta Direktyvos 2003/55 26 ir 27 konstatuojamosiose dalyse, taip liberalizuojant rinką, šia direktyva taip pat siekiama garantuoti, kad išliks „aukšti (viešųjų paslaugų) standartai“, ir apsaugoti galutinį vartotoją.
- 21 Tam, kad būtų pasiekti šie tikslai, Direktyvos 2003/55 3 straipsnio 1 dalyje patikslinama, kad ji taikoma „nepažeidžiant“ to paties straipsnio 2 dalies, pagal kurią valstybėms narėms aiškiai leidžiama dujų sektoriuje veikiančioms įmonėms nustatyti „su

viešosios paslaugos teikimu susijusias paslaugas“, visų pirma susijusias su „tiekimu <...> kaina“.

- 22 Iš šios 2 dalies teksto matyti, kad priemonės, kurių imamasi šios dalies pagrindu, turi būti priimtose vadovaujantis bendrais ekonominiais interesais ir turi būti aiškiai apibrėžtos, skaidrios, nediskriminacinės, jas turi būti galima patikrinti, jos turi garantuoti Sąjungos dujų įmonėms vienodas teises nacionalinių vartotojų atžvilgiu. Tame pačiame tekste taip pat nustatyta, kad valstybės narės privalo „visapusiškai atsižvelg[ti]“ į atitinkamas SESV nuostatas, o visų pirma į SESV 106 straipsnį.
- 23 Reikia nurodyti, kad šia teise naudojamosi prižiūrint Komisijai, nes valstybės narės privalo, remiantis Direktyvos 2003/55 3 straipsnio 6 dalimi, šią instituciją informuoti apie visas priemones, priimtas siekiant, jog būtų įvykdytos su viešosios paslaugos teikimu susijusios pareigos, bei apie galimą jų poveikį nacionalinei ir tarptautinei konkurencijai, neatsižvelgiant į tai, ar įgyvendinant šias priemones reikia nukrypti nuo šios direktyvos, ir kas dvejus metus pranešti Komisijai apie visus šių priemonių pakeitimus.
- 24 Todėl Direktyva 2003/55 leidžia, jeigu įvykdytos visos joje išvardytos sąlygos, valstybei narei nustatyti gamtinių dujų tiekimo galutiniam vartotojui kainą po 2007 m. liepos 1 dienos.

Dėl valstybės narės intervencijos sąlygų

- 25 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, reikia iš eilės išnagrinėti Direktyvos 2003/55 3 straipsnio 2 dalyje nustatytas sąlygas, kurioms esant pagal šią nuostatą galima valstybės narės intervencija.

Bendru ekonominiu interesu pagrįsta intervencija

- 26 Kalbant apie sąlygą dėl bendro ekonominio intereso egzistavimo, Direktyvoje 2003/55 ši sąlyga nėra apibrėžta, bet šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalyje esanti nuoroda tiek į šią sąlygą, tiek į SESV 106 straipsnį, taikomą įmonėms, kurioms patikėta teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas, reiškia, jog minėtą sąlygą reikia aiškinti atsižvelgiant į šią Sutarties nuostatą.
- 27 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, jog SESV 106 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad, pirma, įmonėms, kurioms yra patikėta teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas, konkurencijos taisyklės yra taikomos, jei jų taikymas nei teisiškai, nei faktiškai netrukdo atlikti joms patiktų specialių uždavinių, ir, antra, prekybos plėtojimui neturi būti daroma tokio poveikio, kuris prieštarautų Sąjungos interesams.
- 28 Kaip paaikšino Teisingumo Teismas, šia nuostata siekiama suderinti valstybių narių interesą, t. y. panaudoti tam tikras įmones kaip ekonominės arba socialinės politikos instrumentą, su Sąjungos interesu, t. y. pasiekti, kad būtų laikomasi konkurencijos taisyklių ir išsaugota vieninga bendra rinka (šiuo klausimu žr. 1999 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Albany*, C-67/96, Rink. p. I-5751, 103 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 29 Šiuo atžvilgiu valstybės narės turi teisę, laikydamosi Sąjungos teisės, nustatyti jų bendros ekonominės svarbos paslaugų apimtį ir teikimo organizavimą. Jos konkrečiai gali atsižvelgti į savo nacionalinės politikos tikslus (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Albany* 104 punktą).
- 30 Šioje byloje, kalbant apie gamtinių dujų rinkos organizavimą, iš Direktyvos 2003/55 27 konstatuojamosios dalies aiškiai matyti, kad ja tik nustatomi su viešosios paslaugos teikimu susijusių pareigų bendri minimalūs standartai ir kad su viešąja

paslauga susijusius reikalavimus turi būti galima aiškinti „nacionaliniu pagrindu“, „atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes“ ir taip, kad jie atitiktų Sąjungos teisę.

- 31 Taip pat pažymėtina, kad Direktyvos 2003/55 26 konstatuojamojoje dalyje patikslinta, jog valstybės narės turi užtikrinti, kad prie dujų sistemos prisijungusiems vartotojams būtų pranešta apie jų teises „pagrįstomis kainomis“ gauti nustatytos kokybės gamtines dujas.
- 32 Iš viso, kas pasakyta, galima daryti išvadą, jog Direktyva 2003/55 leidžiama valstybėms narėms įvertinti, ar, vadovaujantis bendru ekonominiu interesu, po 2007 m. liepos 1 d. reikia dujų sektoriuje veikiančioms įmonėms nustatyti su viešosios paslaugos teikimu susijusias pareigas, visų pirma siekiant užtikrinti, kad gamtinių dujų tiekimo galutiniams vartotojams kainų lygis išliks pagrįstas, turint omenyje aplinkybę, jog valstybės narės, atsižvelgdamos į padėtį gamtinių dujų rinkoje, privalo suderinti liberalizavimo tikslą su galutinio vartotojo apsaugos tikslu, kurių, kaip nurodyta šio sprendimo 18 ir 20 punktuose, siekia Sąjungos teisės aktų leidėjas.

Proporcingumo principo laikymasis

- 33 Iš pačios SESV 106 straipsnio formuluotės matyti, kad su viešosios paslaugos teikimu susijusios pareigos, kurias pagal Direktyvos 2003/55 3 straipsnio 2 dalį galima numatyti įmonėms, turi atitikti proporcingumo principą ir kad šios pareigos gali sudaryti kliūčių laisvai nustatyti gamtinių dujų tiekimo kainą po 2007 m. liepos 1 d., tik jeigu tai būtina bendro ekonominio intereso tikslu, kurio jomis siekiama, įgyvendinimui ir tik griežtai apibrėžtam laikotarpiui.

- 34 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar pagrindinėse bylose šis proporcingumo reikalavimas yra įvykdytas. Vis dėlto Teisingumo Teismas nacionaliniam teismui dėl to turi pateikti visą būtiną informaciją, susijusią su Sąjungos teise.
- 35 Pirma, tokia intervencija turi būti ribota laiko atžvilgiu ir neviršyti to, kas būtina ja siekiamam tikslui įgyvendinti tam, kad, visų pirma, priemonė, kuri savo pobūdžiu yra kliūtis veikiančios dujų vidaus rinkos įgyvendinimui, netaptų nuolatinė. Šiuo atžvilgiu to, jog nagrinėjamoje nacionalinėje teisėje nurodyta, kad intervencija laikina, nepakanka, jog būtų galima konstatuoti, kad ji proporcinga jos trukmės požiūriu. Nacionalinis teismas turi įvertinti, ar tokie nacionalinės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėse bylose, kuriais leidžiama reguliuoti gamtinių dujų tiekimo kainų lygį nustatant tokias „referencines kainas“, kokios nagrinėjamos pagrindinėse bylose, neatsižvelgiant į laisvą pasiūlos ir paklausos sąveiką rinkoje, atitinka tokį reikalavimą. Šiuo atžvilgiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi išnagrinėti, ar ir kokia apimtimi taikytina nacionalinė teisė įpareigoja administraciją periodiškai ir dažnai peržiūrėti intervencijos būtinybę ir būdus, atsižvelgiant į dujų sektoriaus vystymąsi.
- 36 Antra, taikomas intervencijos metodas negali viršyti to, kas būtina siekiamam bendro ekonominio intereso tikslui įgyvendinti.
- 37 Šiuo klausimu iš Teisingumo Teismui nagrinėjant šią bylą pateiktų pastabų matyti, kad nustatant gamtinių dujų tiekimo referencines kainas, kokios ginčijamos pagrindinėse bylose, siekiama apriboti naftos produktų kainos augimo poveikį tarptautinėms rinkoms, kuris tada, kai dar nėra veiksmingos konkurencijos gamtinių dujų, ypač didmeninės prekybos, rinkoje, jei nebūtų įsikišta, paveiktų galutiniam vartotojui siūlomą pardavimo kainą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar taip yra šiose bylose, visų pirma atsižvelgdamas į visiškai veikiančios

dujų vidaus rinkos įgyvendinimo tikslą ir investicijas, būtinas, kad gamtinių dujų sektoriuje būtų veiksminga konkurencija.

- 38 Jeigu atlikus minėtus patikrinimus pasirodytų, kad tokia intervencija galėjo būti pateisinta, proporcingumo reikalavimas visų pirma reikštų, jog jis iš esmės taikomas tik kainos daliai, kuri išsauga tiesiogiai dėl ypatingų aplinkybių.
- 39 Trečia, proporcingumo reikalavimą taip pat reikia vertinti atsižvelgiant į priemonės taikymo sritį asmenų, būtent jos adresatų, atžvilgiu.
- 40 Šiuo požiūriu reikia pažymėti, jog toks reikalavimas nekludo tam, kad tokios gamtinių dujų tiekimo referencinės kainos, kokios nagrinėjamos pagrindinėse bylose, būtų taikomos visiems privatiems vartotojams, kurie gamtinių dujų sunaudoja mažiau, nei tam tikra nustatyta riba, o ne tik vartotojams, kurie aiškiai nurodyti Direktyvos 2003/55 3 straipsnio 3 dalyje ir kurių apsauga būtina turi būti užtikrinta dėl jų pažeidžiamumo.
- 41 Kalbant apie prielaidą, kad, kaip tai Teisingumo Teisme nurodė kai kurios ieškovės pagrindinėse bylose, tokios nustatytos gamtinių dujų tiekimo „referencinės kainos“, kokios nagrinėjamos pagrindinėse bylose, taip pat gali būti taikomos visoms įmonėms, nesvarbu, koks jų dydis, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, reikia patikslinti, jog Direktyva 2003/55 iš principo neatmeta galimybė, kad šios įmonės, kaip galutiniai vartotojai, taip pat gali gauti naudos iš su viešosios paslaugos teikimu susijusių pareigų, kurias gali nustatyti valstybės narės pagal šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalį. Direktyvos 26 konstatuojamojoje dalyje

konkrečiai nurodyta, kad valstybės narės namų ūkiams bei mažoms ir vidutinėms įmonėms gali taikyti skirtingas galutinių vartotojų gynimo priemones.

- 42 Vis dėlto tokiu atveju, vertinant nagrinėjamos nacionalinės nuostatos proporcingumą, reikėtų atsižvelgti, pirma, į tai, kad įmonių ir buitinių vartotojų situacija skiriasi, nes siejami tikslai ir interesai nebūtinai sutampa, ir, antra, į objektyvius įmonių skirtumus, nelygu jų dydis.
- 43 Tokiomis aplinkybėmis, išskyrus specialų atvejį, beje, nurodytą per teismo posėdį, susijusį su pastatų, kai bendrasavininkiai yra fiziniai asmenys, valdymu, nurodyto proporcingumo reikalavimo iš esmės nebūtų laikomasi, jeigu tokia nustatyta gamtinių dujų tiekimo referencinė kaina, kokia nagrinėjama pagrindinėse bylose, vienodai būtų taikoma fiziniams asmenims ir įmonėms, kaip galutiniams dujų vartotojams.

Dėl reikalavimo, kad su viešosios paslaugos teikimu susijusios paslaugos būtų aiškiai apibrėžtos, skaidrios, nediskriminacinės bei jas būtų galima patikrinti, ir būtinybės, kad visos Sąjungos dujų įmonės turėtų vienodas teises vartotojų atžvilgiu

- 44 Galiausiai taip pat turi būti įvykdytos kitos Direktyvos 2003/55 3 straipsnio 2 dalyje nurodytos sąlygos, susijusios su tuo, kad su viešosios paslaugos teikimu susijusios pareigos būtų aiškiai apibrėžtos, skaidrios, nediskriminacinės bei jas būtų galima patikrinti, bei sąlyga dėl būtinybės, kad visos Sąjungos dujų įmonės turėtų vienodas teises vartotojų atžvilgiu.
- 45 Kalbant apie šių pareigų nediskriminacinį pobūdį, reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar atsižvelgiant į visas

priemonės, kurių šioje srityje gali imtis atitinkama valstybė narė, tokia nustatyta gamtinių dujų tiekimo referencinė kaina, kokia nagrinėjama pagrindinėse bylose, kuri vienodai taikoma visoms gamtines dujas tiekiančioms įmonėms, vis dėlto turi būti laikoma diskriminacine.

46 Tas pats taikytina ir tuo atveju, jeigu dėl tokios intervencijos atsirandanti finansinė našta iš esmės tektų tik tam tikroms iš šių įmonių, šiuo atveju toms, kurios nesiverčia dar ir gamtinių dujų gamybos ir (arba) importo veikla.

47 Todėl į pateiktus klausimus reikia atsakyti taip: Direktyvos 2003/55 3 straipsnio 2 dalimi ir 23 straipsnio 1 dalimi nedraudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kokie nagrinėjami pagrindinėse bylose, kuriais po 2007 m. liepos 1 d. leidžiama reguliuoti gamtinių dujų tiekimo kainų lygį nustatant referencines kainas, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėse bylose, su sąlyga, kad:

— tokia intervencija siekiama bendro ekonominio intereso, t. y. išlaikyti pagrįstą gamtinių dujų tiekimo galutiniams vartotojams kainų lygį, turint omenyje aplinkybę, jog valstybės narės, atsižvelgdamos į padėtį gamtinių dujų rinkoje, privalo suderinti liberalizavimo tikslą su galutinio vartotojo apsaugos tikslu, kurių siekiama Direktyva 2003/55,

— tokia intervencija trukdoma laisvai nustatyti gamtinių dujų tiekimo kainą po 2007 m. liepos 1 d., tik jeigu tai būtina bendro ekonominio intereso tikslui įgyvendinti ir todėl tik griežtai apibrėžtą laikotarpį, ir

- tokia intervencija yra aiškiai apibrėžta, skaidri, nediskriminacinė, ją turi būti galima patikrinti ir ji turi garantuoti visoms Sąjungos dujų įmonės vienodas teises vartotojų atžvilgiu.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- ⁴⁸ Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/55/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 98/30/EB, 3 straipsnio 2 dalimi ir 23 straipsnio 1 dalimi nedraudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kokie nagrinėjami pagrindinėse bylose, kuriais po 2007 m. liepos 1 d. leidžiama reguliuoti gamtinių dujų tiekimo kainų lygį nustatant „referencines kainas“, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėse bylose, su sąlyga, kad:

- tokia intervencija siekiama bendro ekonominio intereso, t. y. išlaikyti pagrįstą gamtinių dujų tiekimo galutiniams vartotojams kainų lygį, turint omenyje aplinkybę, jog valstybės narės, atsižvelgdamos į padėtį gamtinių dujų

rinkoje, privalo suderinti liberalizavimo tikslą su galutinio vartotojo apsaugos tikslu, kurių siekiama Direktyva 2003/55,

- **tokia intervencija trukdoma laisvai nustatyti gamtinių dujų tiekimo kainą po 2007 m. liepos 1 d., tik jeigu tai būtina bendro ekonominio intereso tikslui įgyvendinti ir todėl tik griežtai apibrėžtą laikotarpį, ir**

- **tokia intervencija yra aiškiai apibrėžta, skaidri, nediskriminacinė, ją turi būti galima patikrinti ir ji turi garantuoti visoms Sąjungos dujų įmonės vienodas teises vartotojų atžvilgiu.**

Parašai.